

polovicu stanovnika. K tomu strašan je požar uništio tada više od trećine kuća. Od toga se udarca nije Split oporavio tijekom čitavoga šesnaestoga vijeka, budući da su, uz česte kužne pošasti, bile nastupile takve jadne javne prilike, da prirasta nije uopće moglo da bude. Da nije bilo nijedne druge nevolje bilo je dovoljno ono malne neprekidno ratovanje s Turcima.

Gradsku je posadu Republika plaćala iz gradskih prihoda. Ta je posada, obzirom na turske susjede, bila doista neznatna, bit će poradi toga, što gradski prihodi ne bi dotekli za uzdržavanje većeg broja vojnika; a moguće i stoga, što svaki građanin, bio plemić ili pučanin, kad je ustrebalo, bio je obvezan, da pogradi oružje. Bilo kako mu drago, posada nije brojila više od četrdeset pješaka. Ti su se pješaci po redu izmjenjivali u stražarnicama na periferiji gradskoga teritorija. Takvih je stražarnica bilo više, ali je svakako bila najvažnija ona do Jadrana, malene solinske rijeke, poradi prometa s Klisom i ostalim turskim posjedom. Oni pješaci, na kojima nije bio red da budu u stražarnicama, danju su čuvali gradska vrata, a u noći ih je nekoliko stražilo na plokati svetoga Lovre, pred kneževom palačom. Ne smije se premućati, da su noćnu službu obavljali i građani po stalnom redu.

Osim pješadije, Split je imao i konjaničku četvu. Brojila je tridesetak ljudi, u dva odjela, svaki sa svojim kapetanom. Ta je četa bila prava narodna, pa se je i zvala »hrvatska konjica«, ili što je bio općenitiji naziv »stratijoti«. I ti su ljudi bili plaćeni iz gradskih prihoda.

Stratijoti su obilazili po redu, danju i noću, gradsko polje, granice i morsku obalu, da zaštite građane i njihovu imovinu od nenadanih provala turskih i martoloških s kopnene, a gusarskih s morske strane. Dočim su »stratijoti« bili domaći sinovi, hrvatska krv, pješadija se sastojala od stranih plaćenika, svake narodnosti, ponajviše talijanske. Ali i jedni i drugi, kad im je služba dopuštala, bili su revni gosti gradskih krčmica, između kojih se isticala ona »Tete Mande«, na uglu ulice, do samostana svete Marije, kad si onamo zaokrenuo s plokate svetoga Lovre.

Na večer slijedećega dana, pošto je »Gloria« iskrcala novoga kneza grada Splita, Marka Barbariga, sjedila su u krčmici »Tete Mande« cigla tri gosta. Dvojica su bila poznati nam kormilari Božo i Marko, da ne bi porekli jučerašnjega zavjeta; a njihov treći drug bio je mlad, ali stasit i krupan